

Sammanfattning av arbetet med kvalifikationer

Projektet

Inom ramen för RBK (Rådet för byggkompetens) har ett branschgemensamt behov av standardiserade kvalifikationer diskuterats de senaste åren. En utmaning för RBK har varit att finna en lämplig organisation som både har förmågan samt branschens mandat att leda utveckling samt förvalta kvalifikationer på ett neutralt och oberoende sätt.

Ett gemensamt förprojekt (AKA) har startats som syftar till att ta fram ett förslag på hur utveckling av kvalifikationer samt tillhörande kvalitetssäkring kan organiseras, standardiseras samt finansieras. Förprojektet beskriver även en tänkt modell för utbildningsarrangörer respektive examinationsarrangörer. Syftet med denna rapport är att utgöra ett beslutsunderlag för RBK (huvudintressenterna), Byggföretagen samt Svensk Byggtjänst.

Bakgrund och nytta

Sverige har internationellt sett en låg grad av såväl kvalitetssäkrad kompetens, och låg grad av kontroll och uppföljning. Nuvarande system kommer från avregleringarna på 80-talet och är baserat på "egenkontroll". I samhällsbyggnadsbranschen finns stora utmaningar med:

- Olika kravställda utbildningar som baseras på generella och otydliga krav, dessa leder till olika tolkningar med risk för osund konkurrens och fusk.
- Det är svårt att säkerställa vilken kompetens som en arbetstagare skall ha för att utföra en arbetsuppgift och att synliggöra och skapa ett formellt värde för mindre men viktiga kompetenser.
- Kvalitetssäkra kompetens (kontrollera att krav för en kompetens är uppfyllt).

Det finns trender, möjliggörare och förutsättningar som pekar på att det är ett bra tillfälle för branschen att agera, exempel på detta är Boverket, Arbetsmiljöverket, Statens Offentliga Utredningar som alla på olika sätt tar upp kompetensutveckling och oberoende tester. Det finns också vägledningar som underlättar standardisering av kompetenskrav och som visar på möjligheten att skapa branschcertifikat, som ett komplement till nivåplacering hos MyH. Genom detta kan branschen få en mycket mer kostnadseffektiv, branschanpassad, legitim och transparent lösning.

Tidigare utredningar av "Nyttor med kvalifikationer" visar på att dessa gör det tydligare, enklare och bättre. **Med hjälp av kvalifikation kan man tydliggöra vilka kompetenskrav som gäller, skapa förutsättningar för en kvalitetssäkring av kompetenser som skapar en sund konkurrens och en säker arbetsmiljö.**

Det finns många olika områden med behov av kvalifikationer, både sådana som är kritiska ur arbetsmiljösynpunkt och sådana som kan vara mer affärs- / verksamhetskritiska. För att få en effektiv hantering är det viktigt att "någon" prioriterar vilka områden som är viktigast utifrån olika perspektiv (ex störst behov, lättast, olika typer mm), detta för att succesivt implementera de viktigaste kvalifikationerna och för att skapa möjligheter till kontinuerliga förbättringar.

För att detta skall vara möjligt bör:

- En aktör utses som ansvarig för att enhetligt hantera och förvalta kvalifikationer
- Alla centrala aktörer i branschen involveras i att gemensamt ta fram gemensamma kvalifikationer
- Kvalifikationen måste tydliggöra vad som gäller och vara möjlig att kontrollera/kvalitetssäkra
- Kvalifikationsråd bildas som över tid ansvarar för kvalifikationen och kvalitetssäkringen

Mål

- Ta fram standardiserade kvalifikationsbeskrivningar och möjligheter till kvalitetssäkring inom viktiga områden där krav på certifiering eller utbildning idag råder.
- Förtydliga och skapa gemensamma förväntningar på roller och kritiska arbetsuppgifter.
- Skapa förutsättningar för kvalitetssäkring och att höja lägstanivån på kompetensen.
- Förenkla och förtydliga för branschens aktörer när de ska utse lämpliga handläggare och göra uppgiftsfördelningar.
- Underlätta för branschens aktörer vid kompetensförsörjning och vid val av utbildningar (även vidareutbildningar).

Effekter/Nytta

En säkerställd relevant kompetens leder till:

- Säkerställande att samhällsbyggnadssektorn kan efterleva myndigheters krav.
- Höjd lägstanivå och kvalitetssäkring av kompetens
- Att branschens upphandlande aktörer (byggherrar, beställare mm) får förutsättningar till tydligare kravställning och uppföljning
- Transparens även inom kompetensområdet
- Att stärka sund konkurrens mellan anbudsgivare (entreprenörer, projektörer m.fl.)
- Att stärka sund konkurrens mellan utbildningsgivare
- Minskad arbetsrelaterad ohälsa

Branschsamverkan och branschförankring

Flera branschkartläggningar visar på en mycket fragmenterad och ostrukturerad bransch, det är oklart vilken organisation som ansvarar för vad, det finns framför allt många intresseorganisationer/nätverk med oklar status/mandat.

Vem/vilka är sektorns gemensamma röst på olika områden? Frågan om mandat/legitimitet är viktig för att skapa förutsättningar för förändringar generellt, och avseende kvalifikationer specifikt. Det är önskvärt med bättre samordning och av klarläggande vem/vilka som representerar branschen i olika frågor och på olika områden

Svensk Byggtjänst ses som mest lämplig att hantera AKA, dels utifrån sitt ägande och syfte, men framför allt utifrån sin erfarenhet av hanteringen av AMA och de mycket stora likheter som finns i hanteringen. Det finns vissa utmaningar kopplade till Svensk Byggtjänst, de bör tydliggöra att sin "non-profit" och branschnytta, sitt oberoende och att de ägs av branschen. Detta är okänt hos många idag och det skapar onödiga problem, det finns också ett historiskt arv med att ej marknadsföra sig och att tidigare varit mycket "säljande"

Organisering

Det finns mycket stora likheter mellan AMA-arbetet och AKA-arbetet. Förslaget är att organisera det på ett "mycket liknande" sätt, det skapar både en igenkänning och en effektiv hantering. Det praktiska arbetet med och i kvalifikationsråd är till stor del densamma som i AMA-arbetet med olika "fackområdesgrupper" samt branschsamverkan via referensgrupper samt remissförfarande.

Kvalifikationer är precis som AMA ett "levande dokument" som kräver en löpande hantering och förvaltning. Systematiken i arbetet i form av standarder (EQF, ISO mm), processer och system, samt underlag i form av mallar, checklistor, begrepp finns även det till viss del även på plats. Det arbete som återstår är anpassningar, justeringar, tester och att skapa enhetlighet i förhållande till varandra, men även om möjligt i förhållande till AMA-arbetet.

Det finns organisationer som kan verka som styrgrupp i AKA-arbetet (organisationer som redan idag är insatta i möjligheter med kvalifikationer). Det finns kompetens och förutsättningar för att snarast påbörja arbetet med kvalifikationer, utbilda intern personal och hantera ett flertal möjliga kvalifikationer de närmaste åren

Finansiering

Finansieringsmöjligheterna är överlag mycket goda. Det finns flera olika tänkbara finansierings- och intäktsmöjligheter och det kan vara bra att kunna variera dessa beroende på förutsättningar inom de olika områdena (utifrån branschnytta, möjligheter, omfattning mm).

Genom användandet av certifieringar skapas mycket goda förutsättningar till finansiering av såväl framtagande som löpande förvaltning av kvalifikationer, det förutsätter dock att "bygggherrar/kravställare" förordar och implementerar dessa. Intäktsflödena/hanteringen via certifieringar med hjälp av externa examinationsarrangörer möjliggör också både en lokal närvaro och en kostnadseffektiv hantering. Ackreditering av såväl utbildningsarrangörer som examinationsarrangörer ger också möjligheter till kompletterande intäktsmöjligheter/kvalitets åtgärder.

Förprojekts slutsats/förslag är en grundfinansiering av det/de första pilotprojekten, för att sedan utifrån resultaten låta intäkter från dessa finansiera tillkommande kvalifikationer.